

پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس خرد و صمیمیت زوجین: نقش میانجی مرزهای زوجینی

فرزانه کچویی^۱

جعفر هوشیاری^۲

مرضیه محمدیان^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی مرزهای زوجینی در رابطه بین رضایت زناشویی با خرد و صمیمیت زوجین انجام شد. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش، زنان و مردان متأهل شهر تهران بود. از جامعه آماری مذکور، ۲۰۰ نفر به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات، از پرسش‌نامه‌های رضایت زناشویی جدیری (۱۳۸۸)، خرد آردلت (۲۰۰۳)، صمیمیت باگاوزی (۲۰۰۱) و مرزهای زوجینی هوشیاری (۱۳۹۹) استفاده شد. نتایج، با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی و رگرسیون به دست آمد. یافته‌های پژوهش نشان داد: الف) بین رضایت زناشویی و خرد، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ ب) بین رضایت زناشویی و صمیمیت، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ ج) رضایت زناشویی، توسط خرد و صمیمیت پیش‌بینی می‌شود؛ د) مرزهای زوجینی در رابطه بین رضایت زناشویی با خرد و صمیمیت زوجینی، نقش میانجی دارد. همچنین خرد و صمیمیت از راه بهبود مرزهای زوجینی، باعث بهبود رضایت زناشویی می‌شود.

واژگان کلیدی: خانواده، رضایت زناشویی، خرد، صمیمیت زوجین، مرزهای زوجینی.

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی سلامت، دانشگاه تهران، پردیس بین‌المللی کیش، ایران؛ farzaneh.kachooe@ut.ac.ir.

۲. استادیار و عضو هیئت علمی گروه روان‌شناسی جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران (نویسنده مسئول)؛ j.houshyari@yahoo.com.

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران؛ mzh.mohammadian@86gmail.com.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۸/۸ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۲/۳۰

مقدمه

خانواده کوچک‌ترین و اساسی‌ترین واحد اجتماعی است که با ازدواج شکل می‌گیرد و باعث تحول اجتماعی، فردی و روان‌شناختی افراد می‌شود (جان‌بزرگی، ۱۳۹۸، ص ۵). از منظر روان‌شناسی، خانواده از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ زیرا مطالعات روان‌شناختی نشان می‌دهد خانواده نقشی اساسی در ابعاد مختلف سلامت روان دارد (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۱۰). این نهاد ارزشمند، که اساس سازندگی شخصیت انسان و مهم‌ترین عامل تکامل جامعه بشر است، از منظر اسلام نیز جایگاه و قداست ویژه‌ای دارد.^۱ نگاه ارزشی به خانواده، زمینه‌ساز تقویت، استحکام و پایداری این پیوند و پیشگیری از فروپاشی آن است (محمدی ری‌شهری، ۱۳۸۹، ص ۱۱-۱۲). از سوی دیگر، ارتباط بین زوجین، به عنوان هسته مرکزی نظام خانواده، دارای اهمیتی مضاعف است و هرگونه اختلال در آن، بقای خانواده را تهدید می‌کند (فرجلو و همکاران، ۱۴۰۱، ص ۶). در خانواده موفق و باثبات، همسران از زندگی خود و با هم بودن رضایت دارند و خرسند هستند. رضایت زناشویی، شوق به زندگی را افزایش می‌دهد، خانواده را کارآمد، پویا، موفق و پایدار می‌کند (پسندیده، ۱۳۹۱، ص ۴۸) و باعث بهزیستی روانی می‌شود. در غیر این صورت، نارضایتی در ازدواج، سلامت روان همسران را با تهدید مواجه می‌کند (اولسون و دفرین،^۲ ۲۰۱۳) رسیدن به پایداری و رضایت زناشویی^۳ یک مهارت است که باید راهکارها و عوامل مؤثر بر آن شناخته شده و در زندگی به کار بسته شود. (پسندیده، ۱۳۹۱، ص ۴۸)

مفهوم رضایت زناشویی، که برای ارزیابی پایداری و خرسندی ازدواج به کار برده می‌شود (توکلی و همکاران، ۲۰۱۷، ص ۱۹۶) در دهه ۱۹۹۰م، مطالعات علمی را به سوی خود جلب کرد (برادبری^۴ و همکاران، ۲۰۰۰، ص ۹۶۴) و همواره بخش وسیعی از پژوهش‌های حوزه زناشویی را دربرگرفته است (صفائی‌راد و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۲۲۶). این پژوهش‌ها، تعاریف مختلفی از این

۱. «ما بُنِيَ بِنَاءُ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الزَّوْجِ؛ در اسلام، بنیادی نهاده نشده است که در نزد خدا، از ازدواج، محبوب‌تر باشد». (ابن بابویه، ۱۴۱۳، ج ۳، ص ۳۸۳، ح ۴۳۴۳)

2. Olson & Defrain
3. Marital Satisfaction
4. Bradbury

مفهوم ارائه کرده‌اند که با توجه به آنها می‌توان گفت رضایت زناشویی، یک ارزیابی ذهنی (دوردوی^۱، ۱۹۹۷، ص ۷۳) و احساس شادی و رضایتی است که زوجین از با هم بودن دارند (خلعبری و همکاران، ۲۰۱۳، ص ۸۶۹). اسلام نیز رضایت زناشویی را مبتنی بر همین احساس آرامش وطمأنینه می‌داند^۲ و مؤلفه‌هایی مانند ارتباط، پابندی‌های مذهبی، حل اختلاف و تعارض، مسائل جنسی، مدیریت مالی و اقتصادی، صفات شخصیتی، تفریح و اوقات فراغت، ارتباط فامیلی، فرزندپرووری و نقش زن و شوهری را برای این مفهوم در نظر می‌گیرد. بنر و هیل^۳ (۱۹۹۹) معتقدند این احساس وقتی به وجود می‌آید که نیازها و انتظارات زوجین در رابطه زناشویی، به میزان قابل توجه تأمین شود. (جدیری و جان‌بزرگی، ۱۳۸۸، ص ۴۳ و ۶۲)

پژوهش‌ها نشان می‌دهند عوامل متعددی بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارند که می‌توان آنها را به دو دسته کلی تقسیم کرد. دسته اول، عوامل بین فردی مانند شناخت، عاطفه، الگوهای رفتاری، خشونت و حمایت اجتماعی هستند؛ و دسته دوم، عوامل محیطی مانند وجود فرزندان، عوامل استرس‌زا، چرخه زندگی و عوامل اقتصادی می‌باشند (برادبری و همکاران، ۲۰۰۰، ص ۹۶۴). افزون بر این، عامل دیگری که بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارد، خردمندی زوجین است. (مالکی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۵۱)

خرد، مفهومی است که تاکنون تعاریف متعددی از آن ارائه شده است که هرکدام اشتراکاتی با هم دارند، ولی به دلیل پیچیدگی مفهوم خردمندی، تعریف واحدی درباره آن وجود ندارد (کردنوقابی، ۱۳۹۵، ص ۱۴۱ و ۱۸۹). با وجود این تفاوت‌ها، می‌توان گفت خردمندی حداقل دارای پنج کارکرد مهم است که عبارتند از: ۱. قدرت فرد برای حل معضلات و مشکلات زندگی؛ ۲. مشاوره دادن به دیگران؛ ۳. مدیریت جامعه؛ ۴. به دست آوردن دید کلی و جهان‌بینی در مورد زندگی و ۵. یافتن معنای زندگی (راسل، ۲۰۰۵، ص ۲۷۹-۲۸۰). پژوهشگران این حوزه معتقدند

1. Durodoye

۲. «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً...» و از نشانه‌های او آن است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و میان شما و همسرانتان علاقه شدید و رحمت قرار داد». (روم: ۲۱)

3. Benneer, D.G & Hill. P.C.

4. Roussel

خردمندی باعث تلاش برای رسیدن به منافع شخصی با در نظر گرفتن رفاه دیگران در تعامل با آنان می شود (آردلت، ۲۰۱۱، ص ۳۱۴). از سوی دیگر، برخی صاحب نظران معتقدند خرد یک ویژگی شخصیتی است که در آن، سه بعد شناختی، تأملی و عاطفی با یکدیگر یکپارچه شده اند (آردلت، ۲۰۰۳^۱، ۲۰۰۸ و ۲۰۱۱) و به این ترتیب باعث ایجاد تعادل در کارکردهای شناختی، هیجانی، رفتاری و تعامل فرد با دیگران می شود. ویژگی های شخصیتی، هم بر روابط بین فردی و هم بر سازگاری و انطباق فرد با محیط تأثیر می گذارد (کردنوقابی، ۱۳۹۵، ص ۶۱) و از عوامل مهم فردی در ایجاد رضایت زناشویی به شمار می روند (اشنومان، ۲۰۰۱^۲، ص ۴۷). همچنین خرد با انسجام درون روانی مؤلفه های شناختی، تأملی و عاطفی باعث بروز مهارت های ارتباطی بهتر، رفتار شایسته، حل مسئله و سازگاری فردی شده (آردلت، ۲۰۲۰، ص ۱۳۵) و موجب تعامل و ارتباط مثبت و افزایش رضایتمندی در زندگی و روابط می شود (تائوله، ۲۰۱۱^۳، ص ۱۷۸). بر این اساس، با توجه به کارکردهای خردمندی می توان گفت خردمندی، با رضایت زناشویی در ارتباط است.

بعد شناختی^۴ شامل درک زندگی و تمایل به دانستن حقیقت، درک معنای عمیق پدیده ها و رویدادها با توجه به مسائل درون فردی و بین فردی است. خردمند با وجود پذیرش ابهامات موجود در ماهیت انسان و پدیده زندگی، مشتاق است موقعیت ها و شرایط را به طور عمیق درک کند، مهارتی که به توانایی های بعد تأملی نیاز دارد؛ بنابراین، بعد تأملی، پیش نیاز بعد شناختی است. (کردنوقابی، ۱۳۹۵، ص ۶۲)

بعد تأملی^۵ ادراک پدیده ها و رویدادها از چشم اندازهای مختلف است که نیاز به خودآزمایی، خودآگاهی و درون نگری دارد و رشد این بعد باعث می شود فرد بتواند انگیزه رفتار خود و دیگران را بهتر درک کند (همان). بعد عاطفی^۶ به وجود هیجانات مثبت نسبت

1. Ardel, M.
2. Schnurman-Crook, A. M.
3. Thao Le.
4. Cognitive
5. Reflective
6. Affective

به دیگران، رفتارهای همدلانه و دلسوزانه و نیز عدم بی‌تفاوتی و نداشتن هیجانات و رفتارهای منفی نسبت به دیگران اشاره دارد (گاگرل و ریفت، ۲۰۱۱؛ به نقل از: کچویی، ۱۴۰۰، ص ۳۶). افراد خردمند با توجه به ویژگی‌هایی مانند فهم معنای اصلی رویدادها از منظر درون فردی و بین فردی، تفکر قبل از عمل و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های عجولانه، توانمندی در حل مسئله (کردنوقابی، ۱۳۹۵، ص ۴۲)، فراروی از خود و علائق شخصی، فکر کردن به رفاه خانواده و جامعه (استادینگر و گلاک، ۲۰۱۲، ص ۲۱۸؛ به نقل از: کچویی، ۱۴۰۰، ص ۶۲-۶۳) می‌توانند در روابط زناشویی خود نیز واقع‌نگر بوده و روابط خود را مدیریت کنند.

نتایج برخی از پژوهش‌ها نیز رابطه بین خرد و رضایت زناشویی را تأیید می‌کند. نتایج پژوهش مردانی و جابر انصاری (۱۳۹۶) با عنوان «رابطه ابعاد سه‌گانه خرد با رضایت زناشویی» نشان داد خردمندی، با رضایت زناشویی دارای ارتباط مثبت و معنادار است. مالکی و همکاران (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر مبنای خرد و شادکامی در بین زنان شهر اصفهان» انجام داده و دریافتند شادکامی و خردمندی، پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی است.

عامل دیگری که به نظر می‌رسد بر رضایت زناشویی تأثیر دارد، صمیمیت است. دلبستگی و صمیمیت، به روابط نزدیک عاطفی اشاره دارد و تجربه‌ای مشترک از روابط دوستانه بین همسران است. صمیمیت، یک نیاز انسانی در روابط همسران و حالتی روانی است که با ایجاد آرامش و همدلی بین زوجین باعث می‌شود بتوانند با خودافشایی، به تقسیم کار مؤثر پرداخته و ابراز تمایلات جنسی و عاطفی داشته باشند و در نهایت، تعارضات خود را به گونه‌ای موفق حل کنند (سالاری فر، ۱۴۰۰، ص ۱۵۲-۱۵۳). به عبارت دیگر صمیمیت، فرایندی تعاملی است که باعث شناخت، درک و پذیرش طرف مقابل می‌شود و دارای ابعادی گوناگونی است. صمیمیت عاطفی، به معنای سهمیم شدن و برقراری ارتباط با تمامی احساسات مثبت و منفی همسر است. صمیمیت روان‌شناختی، نیاز به ارتباط، مشارکت و تماس با فردی دیگر، افشای

1. Gugerell, S. H. & Riffert, F.
2. Staudinger, U. M., & Gluck, J.

خویشتن واقعی و مسائل درونی است که اعتماد و رابطه امن و بدون قضاوت، تمسخر و اهانت برای این بعد از صمیمیت ضرورت دارد. صمیمیت عقلانی، به معنای در میان گذاشتن عقاید، افکار و باورها با یکدیگر است که لازمه آن، احترام به دیدگاه طرف مقابل، به ویژه احترام به عقاید متفاوت اوست. عنصر اصلی این صمیمیت، نقش‌گزینی است؛ یعنی فرد بتواند خود را از دریچه چشم همسرش ببیند. نیاز به برقراری ارتباط، در میان گذاشتن و بیان افکار، احساسات، تمایلات و خیال‌پردازی‌های جنسی و شهوانی با همسر، مفهوم صمیمیت جنسی را نشان می‌دهد؛ درحالی‌که نیاز به تماس جسمی با همسر بدون هدف لذت و برانگیختگی جنسی، به معنای صمیمیت جسمی است. در میان گذاشتن افکار و باورهای معنوی و مذهبی با همسر، مصداق صمیمیت معنوی است که بعد دیگری از صمیمیت بین زوجین است. پذیرش صادقانه باورهای مذهبی و معنوی همسر و احترام به آنها، لازمه این بعد از صمیمیت است. نیاز و تمایل به در میان گذاشتن احساسات، افکار، ادراک، باورها و تجربی که فرد به دلیل زیبایی، آنها را دوست دارد مؤلفه دیگری از صمیمیت به نام صمیمیت زیبایی‌شناختی است. صمیمیت اجتماعی و تفریحی، به معنای انجام فعالیت‌ها و تجربه‌های لذت‌بخش مشترک است. آخرین مؤلفه صمیمیت، صمیمیت زمانی به معنای میزان زمانی است که زوجین تمایل دارند در طول روز برای همسر خود صرف کنند (رک: باگاروزی، ۱۳۹۸، ص ۱۵-۲۶). از آنجا که صمیمیت، فرایندی مؤثر در پاسخ‌گویی به بسیاری از نیازهای عاطفی انسان است، مرکز اصلی تفاهم و روابط بین زن و شوهر بوده و به این ترتیب بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارد (فرجلو و همکاران، ۱۴۰۱، ص ۵۴). پژوهش‌هایی که در این مورد انجام شده نیز رابطه بین صمیمیت و رضایت زناشویی را نشان می‌دهد.

فرهادیان (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر مبنای الگوهای ارتباطی و ابعاد صمیمیت» نشان داد بین ابعاد مختلف صمیمت و رضایت زناشویی، رابطه معنادار وجود دارد. پژوهش توکلی و همکاران (۲۰۱۷) با عنوان «مروری بر عوامل مرتبط با رضایت زناشویی» دریافتند ارتباط و صمیمیت، بر رضایت زناشویی تأثیرگذار است. شهرستانی

و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله «پیش‌بینی رضایتمندی زناشویی از روی متغیرهای باورهای ارتباطی و صمیمیت زناشویی در زنان متقاضی طلاق و عادی شهر مشهد» به این نتیجه رسیدند که صمیمیت، پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی است. نتایج دو پژوهش دغاغله و همکاران (۱۳۹۱) با عنوان «رابطه بخشودگی، عشق، صمیمیت با رضایت زناشویی» و متولی و همکاران (۱۳۸۸) با عنوان «رضایتمندی از زندگی زناشویی و صمیمیت زوجین در زنان باردار شاغل و غیرشاغل شهر اردبیل» نشان دادند بین صمیمیت و رضایت زناشویی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

بر اساس آنچه گذشت، برخی پژوهش‌های انجام‌شده و همچنین مبانی نظری، رابطه بین خرد و صمیمیت با رضایت زناشویی را نشان داده است، اما برخی دیگر از پژوهش‌ها نشان می‌دهند رابطه بین رضایت زناشویی و عوامل تأثیرگذار بر آن، مستقیم نیست. این تحقیقات نشان دادند متغیرهایی مانند مهارت حل مسئله اجتماعی (مرادی و همکاران، ۱۴۰۱، ص ۱۱۲)، دلبستگی عاشقانه (داندورند و همکاران، ۲۰۱۱، ص ۷۴) و سبک‌های دلبستگی (بشارت، ۱۳۹۱، ص ۲) بر رابطه بین دو متغیر رضایت زناشویی و صمیمیت زناشویی، مؤثر است. بر این اساس و همچنین فرض محقق، متغیر دیگری که می‌تواند بر رابطه بین این دو متغیر تأثیر بگذارد، مرزهای زوجینی است.

مرزها و زیرنظام‌ها، از مؤلفه‌های ساختار نظام خانواده می‌باشند و به دلیل اهمیت آنها در حفظ ساختار خانواده و رضایتمندی زناشویی در اسلام و روان‌شناسی، مورد توجه قرار گرفته‌اند. (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۸)

مرزها خطوط استعاری هستند که فرد، زیرنظام یا نظام را از محیط بیرون جدا می‌کنند (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۹۸، ص ۱۸۲). از منظر قرآن کریم، تمام آموزه‌های اعتقادی، رفتاری و اخلاقی الزامی و غیرالزامی (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۱۰) که قوانین حاکم بر تعاملات، کیفیت و کمیت ارتباط اعضای خانواده را مشخص کرده و حدود رفتاری اعضا و زیرنظام‌ها در تعامل با یکدیگر و همچنین فضای اختصاصی روانی- فیزیکی برای افراد و زیرنظام‌ها را

نشان می‌دهند، تبیین‌کننده مرزهای خانواده هستند (همان، ۱۳۹۹ الف، ص ۱۴). برای کارآمدی خانواده، مرزهای زیرنظام‌ها باید مشخص شده و حفظ شوند (هوشیاری و صفوریایی پاریزی، ۱۳۹۷، ص ۱۵۸). ماندگارترین زیرنظام‌ها، زیرنظام همسری، والدینی و خواهر و برادری است که مهم‌ترین آنها زیرنظام همسری است؛ زیرا کارآیی زیرنظام همسری، کلید ثبات خانواده است (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۹۸، ص ۴۸۴). به همین جهت، با توجه به قداست و ارزشمندی استحکام خانواده از منظر اسلام، مرزهای زوجینی یا همان اوامر و نواهی الهی مرتبط با تعاملات زوجینی در اسلام مشخص شده است. تعهد خاص زناشویی، حقوق و تکالیف متقابل همسران، مرزهای زمانی و مکانی زوجین، از مرزهای انعطاف‌ناپذیر، و کیفیت و کمیت ارضای نیازهای عاطفی-جنسی، تقسیم نقش‌ها و وظایف غیرالزامی و برخی مرزهای اقتصادی زوجین، از مرزهای انعطاف‌پذیر زوجینی هستند. (هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۹ الف، ص ۱۵-۱۷)

انحصار روابط جنسی-عاطفی در تعامل با همسر، همان تعهد خاص زناشویی و از مرزهای زوجینی است. وارد نشدن در حریم جنسی دیگران با نگاه، کلام، رفتار و حتی محدود کردن فکر به همسر و خودآرایی برای همسر، کیفیت و کمیت تعاملات زوجین خارج از حریم خصوصی همسران را مشخص کرده و از مرزهای زوجینی محسوب می‌شود. حدود تعاملات جنسی، که تعدی نکردن از حدود آمیزش جنسی، توجه به سلامت جسمانی در رابطه جنسی، رعایت حدود زمانی و مکانی آمیزش جنسی و پابندی به حدود روانی-عاطفی آمیزش جنسی مانند آراستگی فردی و پاسخ‌گویی به نیازهای طرفین، از مصادیق دیگر مرزهای زوجینی است. مدیریت مرد در خانواده و پذیرش آن، ممنوعیت بدگمانی و غیرت نابجا، توهین، تحقیر و حرمت نسبت ناروای روابط فرازناشویی نیز از مصادیق حقوق و تکالیف متقابل همسران و مرزهای زیرمنظومه زوجینی است. تأمین نیازهای مادی، مهریه و استقلال زن در اموال شخصی نیز نمونه‌هایی از حدود اقتصادی خانواده و مرزهای انعطاف‌پذیر زوجینی است. همچنین فضای روانی-فیزیکی ویژه همسران و رازداری زناشویی، از جمله مرزهای زوجینی است که می‌توان به حفظ اسرار همسر، حفظ حریم روانی-جنسی و رازداری در مورد جزئیات آمیزش جنسی، به عنوان مصادیقی از این مرز اشاره کرد. مرزهای اخلاقی، به معنای مباشرت

معروف نیز از حدود تعاملات همسران است که نفوذپذیری نسبت به همسر، از لوازم آن است. (همان، ص ۲۹-۳۰)

مرزهای زوجینی، شرایط ارتباط و احترام متقابل را تسهیل می کنند (پسندیده، ۱۳۹۱، ص ۲۷). از آنجاکه مبنای شکل گیری صمیمیت، بر اساس اطمینان و احترام متقابل است (باگاروزی، ۱۳۹۸، ص ۳۴)؛ بنابراین وجود حد و مرز، باعث ایجاد و شکوفا شدن صمیمیت می شود (میرخشتی، ۱۳۹۲، ص ۱۶۸). همچنین افراد خواهان آن هستند که احساس ها، باورها و نیازهایشان ارزشمند تلقی شود و بتوانند آنها را در محیطی امن ابراز کنند (جان بزرگی، ۱۳۹۸، ص ۵۲) بدون اینکه مورد قضاوت و ارزیابی قرار گیرند (باگاروزی، ۱۳۹۸، ص ۴۵). حفظ و رعایت ممنوعیت توهین، تحقیر و بدگمانی، که از مصادیق مرزهای زوجینی است (هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۹ الف، ص ۲۵) باعث به وجود آمدن امنیت و صمیمیت در روابط همسران می شود. (جان بزرگی، ۱۳۹۸، ص ۵۲)

از سوی دیگر، رابطه بین زوجین، یک رابطه بنیادی است (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۹۸، ص ۴۸۴) که ریشه بسیاری از تعارضات زناشویی، نزاع بر سر این مرزها است (میرخشتی، ۱۳۹۲، ص ۱۶۶) و برای ایجاد رضایت از زندگی زناشویی، توجه به این مرزها لازم است. بر همین اساس می توان گفت برای ایجاد صمیمیت زوجین باید به رعایت و حفظ مرزهای زوجینی توجه کنند تا به تبع آن، به رضایت زناشویی دست یابند.

آنچه باعث می شود همسران بتوانند به درک متقابل احساسات و عواطف یکدیگر رسیده و برای پذیرش یکدیگر قدرت بیشتری پیدا کنند (سالاری فر، ۱۴۰۰، ص ۱۵۲) احترام به جایگاه زن و مرد در خانواده است؛ بدین معنا که نقش ها و تکالیفی را که بر عهده هریک از آنها است بپذیرند. گام اول برای پذیرفتن حقوق و تکالیف همسران، که بخشی از مرزهای زوجینی است، باور و آگاهی از تفاوت های جنسیتی و حقوق و تکالیفی است که بر این اساس شکل گرفته است (هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۹ الف، ص ۱۸). خردمندی از طریق افزایش رشد شناختی و عاطفی، توافق پذیری بالا و گشودگی به همه جنبه های زندگی (آردلت و او، ۲۰۱۵، ص ۳)، قدرت رسیدن به آگاهی و درک متقابل را افزایش می دهد. به همین جهت می توان گفت ویژگی هایی مانند قدرت شناختی بالا، حسن خلق، فروتنی، صبر و بردباری، صداقت، سخاوت و روابط کلامی

مؤثر در افراد خردمند (هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۹، ب، ص ۱۰) آنها را قادر می‌سازد به مرزهای یکدیگر احترام بگذارند؛ بنابراین رعایت مرزها باعث افزایش رضامندی زناشویی می‌شود.

۱. پیشینه پژوهش

در مورد مرزهای خانواده، تحقیقاتی صورت گرفته است که برخی از آنها رابطه مرزها با متغیرهای پژوهش حاضر را نشان می‌دهند. صفورایی پاریزی و دردشتی (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان «نقش واسطه‌ای رضایت زناشویی در رابطه بین مرزهای خانواده و طلاق عاطفی» دریافتند بین رضایت زناشویی و مرزهای خانواده، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج پژوهش دیگری با عنوان «رابطه کیفیت استفاده از فضای مجازی و طلاق عاطفی با واسطه مرزهای خانواده و رضایت زناشویی» که توسط مهدی‌زاده (۱۳۹۹) انجام شد، نشان داد آسیب به مرزهای خانواده، باعث کاهش رضایت زناشویی می‌شود. پژوهش احسانی (۱۳۹۹) با عنوان «نقش تعدیل‌کننده خردورزی در رابطه بین کیفیت استفاده از فضای مجازی و مرزهای بیرونی خانواده» نشان داد خردورزی در رابطه بین دو متغیر استفاده نامناسب از فضای مجازی و مرزهای بیرونی خانواده، نقش تعدیل‌گر دارد. شاهسوار و کچویی (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان «پیش‌بینی کارآمدی خانواده بر اساس مرزهای بیرونی و خردمندی زوجین» نشان دادند بین خردمندی و مرزها، رابطه وجود دارد. «پیش‌بینی تعهد زناشویی بر اساس تمایز یافتگی زوجین با نقش میانجی مرزهای زوجینی خانواده» پژوهش دیگری است که توسط تقی‌بیان و قاسمی مروج (۱۳۹۹) انجام شد و نتایج آن نشان داد بین مرزهای زوجینی و تعهد زناشویی که متغیری نزدیک به صمیمیت است، رابطه وجود دارد.

همان گونه که پیش‌تر گفته شد، در زمینه رضایت زناشویی و عوامل مؤثر بر آن، پژوهش‌های زیادی انجام شده است. تأثیر کیفیت ازدواج و رضایت از آن بر سلامت فرد و جامعه، منطق فزونی این پژوهش‌ها را نشان می‌دهد (برادبری و همکاران، ۲۰۰۰، ص ۹۶۴). از سوی دیگر، پژوهش‌های طولی نشان می‌دهد گرچه زوج‌ها مایلند رضایت و خرسندی اولیه خویش در روابط زناشویی را حفظ کنند، اما رضایت و خرسندی زناشویی در طول زمان کاهش

پیدا می‌کند (بیردیت^۱ و همکاران، ۲۰۱۲ و کارنی و برادبری، ۲۰۲۰). به این ترتیب، ضرورت تحقیق در زمینه رضایت زناشویی و عوامل تأثیرگذار بر آن برای یافتن راهبردهایی به منظور رسیدن به این رضایت و به تبع آن، استحکام و ثبات خانواده به عنوان منبع اصلی برای رشد و سلامت فردی و اجتماعی مشخص است.

بر اساس آنچه گفته شد، مبانی نظری و تحقیقات میدانی، تأثیر خرد و صمیمیت بر رضایت زناشویی و برخی عوامل میانجی در این رابطه را نشان می‌دهند. از سوی دیگر، بر اساس مبانی نظری، خرد و صمیمیت، باعث بهبود مرزهای زوجینی و در نهایت، رضایتمندی زناشویی می‌شود. با توجه به اهمیت رضایت زناشویی و همچنین توجه به اینکه تاکنون پژوهشی که هم‌زمان روابط بین این متغیرها و چگونگی تأثیر آنها بر هم را مورد بررسی قرار دهد صورت نگرفته، پژوهش حاضر با استفاده از مقیاس‌های اسلامی به دنبال بررسی فرضیات زیر است:

۱. بین رضایت زناشویی و خردمندی رابطه وجود دارد.
۲. بین رضایت زناشویی و صمیمیت رابطه وجود دارد.
۳. مرزهای زوجینی در رابطه بین رضایت زناشویی با خرد و صمیمیت زوجین، نقش میانجی دارد.

۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر، یک پژوهش همبستگی از نوع توصیفی است. در این پژوهش، خرد و صمیمیت، به عنوان متغیر پیش‌بین؛ رضایت زناشویی، به عنوان متغیر ملاک و مرزهای زوجینی، به عنوان متغیر میانجی بوده و برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی استفاده شده است.

۳. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر، تمام زنان و مردان متأهل شهر تهران در سال ۱۴۰۱ و روش نمونه‌گیری، به شیوه در دسترس بوده است؛ بدین صورت که پرسش‌نامه‌ها برای پاسخگویی

1. Birditt, K. S.

2. Karney, B. R., & Bradbury, T. N.

در فضای مجازی، در اختیار زنان و مردان متأهل قرار گرفت. حجم نمونه بر اساس قانون تاباچنیک و فیدل^۱ (۲۰۱۳)، ۱۹۵ نفر بود. در پژوهش حاضر، محقق برای اطمینان بیشتر نتایج، تعداد ۲۰۰ پرسش‌نامه را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد.

۴. ابزار تحقیق

برای گردآوری اطلاعات، از چهار پرسش‌نامه رضایت زناشویی جدیری (۱۳۸۸)، مقیاس سه بعدی خرد آردلت (۲۰۰۳)، پرسش‌نامه مرزهای زوجینی هوشیاری (۱۳۹۹) و پرسش‌نامه صمیمیت باگاروزی (۲۰۰۱) استفاده شد.

پرسش‌نامه رضایت زناشویی: پرسش‌نامه رضایت زناشویی اسلامی، توسط جدیری (۱۳۸۸) و بر اساس آموزه‌های اسلامی ساخته شده است. این پرسش‌نامه، دارای نه مؤلفه ارتباط کلامی و غیرکلامی منفی، ارتباط کلامی و غیرکلامی مثبت، ارتباط جنسی، رفت‌وآمد فامیلی، پایبندی مذهبی، مدیریت امور مالی، روان‌آزده‌خویی، همراه یا موافق و بدبین یا پارانو یا گونه است. این آزمون، پنجاه سؤال دارد و به صورت لیکرت پنج درجه‌ای، نمره‌گذاری شده است. ضریب همسانی درونی گویه‌ها، ۰/۸۷ و ضرایب اسپیرمن براون در صورت تساوی و عدم تساوی گویه‌ها، ۰/۸۱۶ و ضریب دونیمه‌سازی گاتمن، ۰/۸۱۵ است که نشان‌دهنده اعتبار بالایی این پرسش‌نامه است. (جدیری و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۶۳)

پرسش‌نامه سه بعدی خرد: «مقیاس سه بعدی خرد» در سال ۲۰۰۳ توسط آردلت ساخته شد. این مقیاس با ۳۹ ماده، سه بعد شناختی، تأملی و عاطفی را مورد سنجش قرار می‌دهد و به صورت لیکرت پنج درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. آلفای کرونباخ برای بعد شناختی ۰/۷۲، بعد تأملی ۰/۷۴ و بعد عاطفی ۰/۶۶ به دست آمد. همبستگی بین این ابعاد، از ۰/۴۸ تا ۰/۵۲ محاسبه شد. پایایی این مقیاس در ایران ارزیابی شد و ضرایب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس خرد، ۰/۸۱ و برای ابعاد شناختی، تأملی و عاطفی، به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۷۴ و ۰/۶۰ به دست آمد. (کردنوقابی، ۱۳۹۵)

1. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S.

پرسش‌نامه مرزهای زوجینی: پرسش‌نامه مرزهای زوجینی، توسط هوشیاری (۱۳۹۹) و بر اساس آموزه‌های اسلامی ساخته شده است. این پرسش‌نامه دارای ۶۶ گویه و شش زیرمؤلفه تعهد خاص زناشویی، مرزهای تعاملات جنسی زوجین، مرزهای تعاملات غیرجنسی زوجین، فضای روانی- فیزیکی اختصاصی، رازداری خانوادگی- زناشویی و حدود انتظارات دوسویه است و نمره‌گذاری آن به صورت لیکرت چهار درجه‌ای است. آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و نتایج تحلیل عاملی، تأییدکننده روایی سازه پرسش‌نامه و مرزهای زوجینی است و کلیه شاخص‌ها، برازش مناسب مدل تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه را نشان می‌دهد. (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۲۵)

پرسش‌نامه صمیمیت باگاروزی: پرسش‌نامه ۴۱ سؤالی صمیمیت، توسط باگاروزی (۲۰۰۱) ساخته شده و هدف آن، ارزیابی هشت بعد صمیمیت زناشویی، شامل صمیمیت عاطفی، روان‌شناختی، عقلانی، جنسی، بدنی، معنوی، زیباشناختی و صمیمیت اجتماعی- تفریحی است. در ایران، در پژوهش هوشمند (۱۳۹۱)، برای تعیین پایایی پرسش‌نامه ضریب آلفای کرونباخ به روش بازآزمون برای صمیمیت عاطفی ۰/۷۱، روان‌شناختی ۰/۶۵، عقلانی ۰/۵۸، جنسی ۰/۷۳، بدنی ۰/۴۸، معنوی ۰/۷۰، زیباشناختی ۰/۷۶ و اجتماعی- تفریحی ۰/۶۶ به دست آمده است. طیف پاسخگویی به سؤالات این پرسش‌نامه در هر سؤال، از عدد ۱ تا ۱۰ مشخص گردیده است. (هوشمند، ۱۳۹۱، ص ۵۰)

همسانی درونی پرسش‌نامه‌های مورد استفاده در این تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به این صورت است: پرسش‌نامه رضامندی زناشویی، ۰/۸۶؛ پرسش‌نامه مرزهای زوجینی، ۰/۹۰؛ پرسش‌نامه خردمندی، ۰/۷۷ و پرسش‌نامه صمیمیت، ۰/۷۰.

۵. یافته‌ها

۱۲/۹ درصد از پاسخ‌گویان، مرد و ۸۷/۱ درصد زن بوده‌اند. سن ۱۳ درصد پاسخ‌گویان، بین ۲۰ تا ۳۰ سال؛ سن ۴۵/۹ درصد در بازه ۳۱ تا ۴۰ سال؛ ۳۱/۸ درصد در سن ۴۱ تا ۵۰ سال و ۹ درصد نیز بیشتر از ۵۰ سال داشته‌اند.

۱۴/۹ درصد پاسخ‌گویان دارای تحصیلات حوزوی بوده و ۵۹/۲ درصد نیز تحصیلات دانشگاهی داشته‌اند. ۹/۸ درصد علاوه بر تحصیلات دانشگاهی، تحصیلات حوزوی نیز داشته‌اند. ۱۵/۷ درصد پاسخ‌گویان اعلام کرده‌اند که کمتر از ۵ سال از ازدواجشان گذشته و از تاهل ۱۷/۳ درصد پاسخ‌گویان، بین ۵ تا ۱۰ سال گذشته است. افرادی که بین ۱۱ تا ۲۰ سال از ازدواجشان می‌گذرد، ۳۸ درصد کل پاسخ‌گویان را تشکیل داده و از ازدواج ۲۹ درصد پاسخ‌گویان، بیشتر از ۲۰ سال گذشته است.

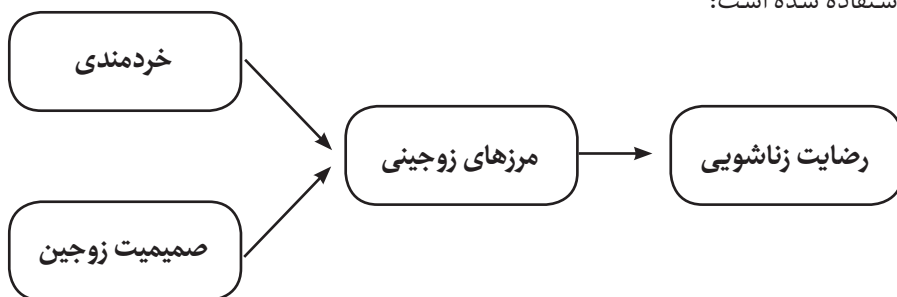
۱۳/۷ درصد پاسخ‌گویان اعلام کرده‌اند که با همسرشان کمتر از یک سال اختلاف سنی دارند. اختلاف سنی ۴۸/۶ درصد پاسخ‌گویان با همسرشان، بین یک تا پنج سال است و ۳۱/۴ درصد پاسخ‌گویان، با همسر خود بین ۶ تا ۱۰ سال اختلاف سنی داشته‌اند. افرادی که با همسر خود بین ۱۱ تا ۱۵ سال اختلاف سنی داشته‌اند، ۵/۹ درصد پاسخ‌گویان را تشکیل داده‌اند و ۴/۰ درصد پاسخ‌گویان نیز شامل افرادی است که بیش از ۱۵ سال با همسر خود اختلاف سنی دارند. افرادی که فاقد فرزند بوده‌اند، ۲۰ درصد کل پاسخ‌گویان را تشکیل داده و ۲۰ درصد نیز یک فرزند داشته‌اند. ۳۹/۲ درصد دارای دو فرزند، ۱۷/۶ درصد دارای سه فرزند و ۳/۱ درصد نیز چهار یا پنج فرزند داشته‌اند.

میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی هر چهار متغیر تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است. همبستگی بین همه متغیرهای تحقیق، معنادار است. بین همه متغیرهای تحقیق، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و تنها رابطه بین خردمندی و صمیمیت زناشویی، معنادار نیست.

جدول ۱: آمارهای توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

میانگین	انحراف معیار	رضایت زناشویی	خردمندی	مرزهای زوجینی	صمیمیت	K-S	P
۱۰۳/۵	۳۳/۹۱	۱				۰/۰۵۷	۰/۲۰۰
۱۱۴/۵	۱۷/۱۰	۰/۲۶۹**	۱			۰/۰۴۳	۰/۲۰۰
۱۱۸/۶	۲۲/۰۳	۰/۸۰۷**	۰/۳۱۱**	۱		۰/۰۵۹	۰/۲۰۰
۱۴۵/۰	۷۴/۰۳	۰/۴۳۶**	۰/۰۲۷	۰/۴۸۸**	۱	۰/۰۸۴	۰/۲۰۰

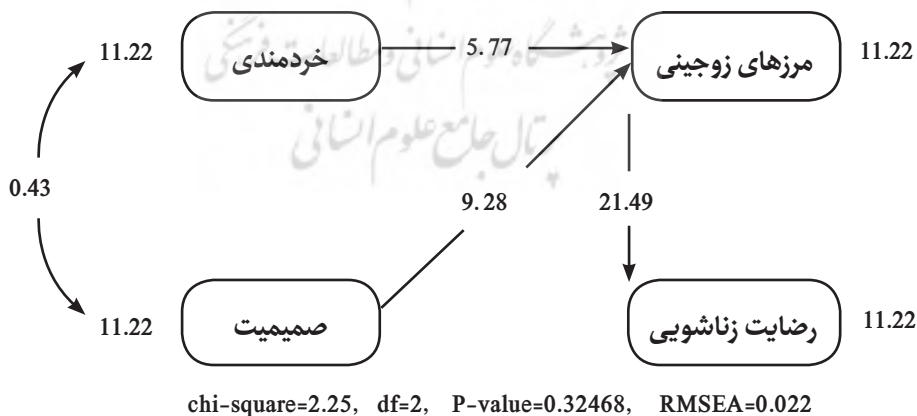
به منظور بررسی مسیر خردمندی و صمیمیت زناشویی به رضایت زناشویی، از الگوی زیر استفاده شده است:



نمودار ۱: نمودار مسیر رضایت زناشویی از خردمندی و صمیمیت زوجین از طریق مرزهای زوجینی شاخص‌های برازش الگوی فوق به صورت زیر است.

$$\frac{\chi^2}{df} = 1/1 \text{ و } RMSEA = 0/022, IFI = 0/99, CFI = 0/99, NNFI = 0/99, NFI = 0/99$$

شاخص‌های مذکور نشان می‌دهد الگو، از برازش مناسب برخوردار بوده و می‌توان از مدل مذکور برای پیش‌بینی رضایت زناشویی با استفاده از متغیرهای خردمندی و صمیمیت زوجین از طریق مرزهای زوجینی استفاده نمود. نمودار ۲، مسیر مذکور را در حالت مقادیر t نشان می‌دهد.



نمودار ۲: نمودار مسیر رضایت زناشویی از خردمندی و صمیمیت زوجین از طریق مرزهای زوجینی در حالت مقادیر t

جدول شماره ۲، ضرایب مسیر و اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲: مسیرهای آزمون شده در نمودار مسیر

R ^۲	اثر کل		اثر غیرمستقیم		اثر مستقیم		متغیر برون‌زا	متغیر درون‌زا
	t	ضریب استاندارد	t	ضریب استاندارد	t	ضریب استاندارد		
۰/۶۵	۲۱/۴۹	۰/۸	-	-	۲۱/۴۹	۰/۸	مرزهای زوجینی	رضایت زناشویی
	۵/۵۷	۰/۲۴	۵/۵۷	۰/۲۴	-	-	خردمندی	
	۸/۵۲	۰/۳۹	۸/۵۲	۰/۳۹	-	-	صمیمیت زناشویی	
۰/۳۳	۵/۷۷	۰/۳	-	-	۵/۷۷	۰/۳	خردمندی	مرزهای زوجینی
	۹/۲۸	۰/۴۸	-	-	۹/۲۸	۰/۴۸	صمیمیت زناشویی	

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، سه متغیر مرزهای زوجینی، خردمندی و صمیمیت زناشویی، از طریق مسیر آزمون شده، ۶۵ درصد واریانس رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند. مرزهای زوجینی به صورت مستقیم، و خردمندی و صمیمیت زناشویی فقط به صورت غیرمستقیم، با رضایت زناشویی ارتباط دارند. اثر همه متغیرهای برون‌زای مورد اشاره بر رضایت زناشویی، مثبت و معنادار است.

متغیرهای خردمندی و صمیمیت زناشویی، فقط به صورت مستقیم با مرزهای زوجینی ارتباط دارند. اثر این دو متغیر بر مرزهای زوجینی، مثبت و معنادار است. دو متغیر برون‌زای خردمندی و صمیمیت زناشویی، ۳۳ درصد از واریانس مرزهای زوجینی را تبیین می‌کنند. همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده شد، خردمندی و صمیمیت، با رضایت زناشویی، همبستگی مثبت و معنادار داشتند، اما با وارد شدن متغیر مرزهای زوجینی به عنوان متغیر میانجی به مدل، معناداری ارتباط این دو متغیر با رضایت زناشویی از بین رفت. به عبارت دیگر می‌توان گفت متغیر مرزهای زوجینی در رابطه بین خردمندی و صمیمیت با رضایت زناشویی توانسته است به صورت کامل نقش میانجی داشته باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی مرزهای زوجینی در رابطه بین رضایت زناشویی با خرد و صمیمیت زوجین انجام شد.

نتایج حاصل از ضریب همبستگی نشان داد بین رضایت زناشویی و خرد، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بنابراین فرضیه اول پژوهش تأیید شد. این نتیجه، با نتایج پژوهش مردانی و جابر انصاری (۱۳۹۶) و مالکی و همکاران (۱۳۹۵) همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت ویژگی‌های شخصیتی افراد، بر روابط آنان از جمله روابط زناشویی تأثیر می‌گذارد. از آنجاکه خرد یک ویژگی شخصیتی حاصل از یکپارچگی شناخت، تأمل و عاطفه است، باعث می‌شود افراد خردمند در روابط بین فردی، از خود فراتر رفته و بتوانند از منظر طرف مقابل، رویدادها و موقعیت‌ها را تفسیر کنند. همسران خردمند، دارای ویژگی‌هایی مانند فهم معنای اصلی رویدادها از منظر درون فردی و بین فردی، تفکر قبل از عمل و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های عجولانه، توانمندی در حل مسئله، مراقبت از دیگران، مثبت‌اندیشی، عفو، گشاده‌رویی و خیرخواهی و صداقت هستند. وجود این خصوصیات در فرد باعث می‌شود بتواند رفتارهای پیونددهنده مانند حمایت، اعتماد، احترام، گفتگوی مناسب برای حل مسائل را در زندگی مشترک داشته باشد (گلاس، ۱۳۹۹، ص ۲۴۵). از سوی دیگر، توجه به ابعاد خردمندی نیز رابطه آن با رضایت زناشویی را مشخص می‌کند؛ زیرا روابط زن و شوهر، مبتنی بر شناخت‌هایی است که بر عواطف، انگیزه‌ها و رفتار زوجین تأثیر جدی و فراگیر دارد (سالاری‌فر، ۱۴۰۰، ص ۴۲). با توجه به اینکه رضایت زناشویی، به وجود رفتارهایی مانند توانایی حل تعارض، ارتباط کلامی مناسب و احساس شادکامی در زندگی مشترک اشاره دارد می‌توان گفت افراد خردمند، رضایت بیشتری در زندگی زناشویی را تجربه می‌کنند.

بر اساس یافته‌های تحقیق، فرضیه دوم نیز تأیید شد. بر مبنای ضریب همبستگی، بین رضایت زناشویی و صمیمیت نیز رابطه وجود دارد. این یافته، با نتایج پژوهش فرهادیان (۱۳۹۴)، شهرستانی و همکاران (۱۳۹۱)، دغاغله و همکاران (۱۳۹۱) و متولی و همکاران (۱۳۸۸) همسو است.

در تبیین این یافته نیز می‌توان گفت صمیمیت، کلید اصلی تفاهم میان زوجین است؛ زیرا با ایجاد فضای امن بین زوجین باعث می‌شود آنها بدون ترس از قضاوت و انتقاد بتوانند نیازها، خواسته‌ها و افکار خود را بیان کنند و با درک و شناخت متقابل از یکدیگر و ابراز پاسخ عاطفی متناسب با آن، در کنار یکدیگر احساس خوشی و لذت نمایند (سالاری فر، ۱۴۰۰، ص ۱۵۲). احساس نزدیکی هیجانی و دوست داشته شدن، مفهومی است که برای رضایت زناشویی در نظر گرفته شده است (مارک و جاووکوفسکی، ۲۰۱۳، ص ۴۲)؛ به همین جهت می‌توان گفت هرچه همسران صمیمیت بیشتری داشته باشند می‌توانند در مورد احساسات مثبت و منفی خود با یکدیگر گفتگو کرده و از نظر عاطفی، بیشتر با هم ارتباط داشته باشند و به تبع آن، رضایتمندی بیشتری را در زندگی زناشویی خود تجربه کنند.

یافته دیگر پژوهش حاضر این است که بین رضایت زناشویی و مرزهای زوجینی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته، با نتایج پژوهش صفوراوی پاریزی و دردشتی (۱۴۰۱) و مهدی‌زاده (۱۳۹۹) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت توجه به رعایت مرزهای زوجینی مانند انحصار روابط عاطفی - جنسی با همسر، تقسیم نقش‌ها و وظایف، ممنوعیت بدگمانی، توهین، تحقیر، تأمین نیازهای مادی و استقلال زن در اموال شخصی و آراستگی همسران، باعث ایجاد ارتباط توأم با احترام و محبت می‌شود. از آنجاکه مرزها با توجه به نقش‌ها و تکالیف زن و مرد تعریف شده است، علاوه بر ایجاد احترام و اعتماد متقابل، باعث می‌شود نیازها و انتظارات همسران در زندگی مشترک تأمین شده و آنها به رضایت زناشویی دست یابند. (هوشیاری و دیگران، ۱۴۰۰، ص ۲۵)

یافته دیگر پژوهش نیز نشان داد مرزهای زوجینی در رابطه بین رضایت زناشویی با خرد و صمیمیت زوجین، نقش میانجی دارد؛ بنابراین فرضیه اصلی پژوهش نیز تأیید شد. این یافته نیز با نتایج حاصل از پژوهش‌های احسانی (۱۳۹۹)، تقییان و قاسمی مروج (۱۳۹۹) و شاهسوار و کچویی (۱۳۹۸) همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد خردمند از قدرت شناخت بالایی برخوردارند که باعث می‌شود نسبت به کسب آگاهی در زمینه‌های مختلف کوشا باشند. مرزهای زوجینی بر

اساس حقوق و تکالیف همسران تعریف شده است و به همین جهت، حفظ مرزهای زوجینی، نیاز به باور و آگاهی نسبت به حقوق و تکالیف متقابل همسران دارد. افراد خردمند، علاوه بر توانمندی شناختی، ویژگی شوق به یادگیری و تأمل و بازنگری و مراقبت از دیگران را نیز دارند (کردنوقابی ۱۳۹۵، ص ۴۲؛ به نقل از: کچویی، ۱۴۰۰). این ویژگی‌ها باعث می‌شود تلاش کنند از حقوق و تکالیف همسر خود آگاه شوند تا بتوانند از او مراقبت کنند. از سوی دیگر، رشد عاطفی در افراد خردمند و یکپارچگی آن با شناخت عمیقشان باعث می‌شود نسبت به دیگران بی‌تفاوت نباشند و با اعتماد به باورهای خود بتوانند روابط خود با همسرشان را مدیریت کرده و به حقوق یکدیگر احترام بگذارند؛ بنابراین می‌توان گفت خردمندی باعث می‌شود افراد به مرزهای یکدیگر احترام گذاشته و برای حفظ و رعایت آن تلاش کنند. با توجه به مطالب گفته‌شده، خردمندی با بهبود مرزهای زوجینی باعث افزایش رضایت زناشویی می‌شود.

از دیگر سو، هسته اصلی صمیمیت، شناخت، درک و پذیرش طرف مقابل و همدلی با اوست (باگاوزی، ۱۳۹۸، ص ۱۵). شناخت طرف مقابل، به معنای درک تفاوت‌های موجود بین همسران و ویژگی‌های شخصیتی آنها است. همسرانی که نسبت به تفاوت‌های زن و مرد آگاه هستند، می‌توانند بر اساس درک و همدلی بیشتر، با یکدیگر تعامل داشته باشند و حقوق و تکالیفی که بر اساس نقش‌هایشان تعریف شده است را بپذیرند، به آنها احترام گذاشته و در حفظ حقوق یکدیگر کوشا باشند. از سوی دیگر، نخستین گام برای ایجاد صمیمیت، توانایی ارتباط مؤثر است (همان، ص ۴۵) و ارتباط مؤثر به معنای رابطه‌ای بدون انتقاد، سرزنش، تحقیر و توهین است و این مفاهیم و توجه به آنها، برای حفظ مرزهای زوجینی ضرورت دارد. بنابراین می‌توان گفت صمیمیت در رابطه همسران و به تبع آن احساس رضایتمندی زناشویی، در صورتی در روابط زوجین ایجاد می‌شود که بتوانند بر اساس حفظ مرزهای بین خود، ارتباطی مؤثر بر مبنای حقوق و تکالیف تعریف شده داشته باشند.

در نهایت، در تبیین یافته اصلی این پژوهش می‌توان گفت خرد و صمیمیت، باعث افزایش قدرت شناخت و درگیری عاطفی و همدلی در روابط زوجین می‌شود. همدلی و میل به مراقبت‌گری از دیگران و ویژگی‌های دیگری که در افراد خردمند و صمیمی وجود دارد، تنها

در صورتی می‌تواند رضایت زناشویی را افزایش دهد که زوجین از حقوق، تکالیف، نقش‌ها و نیازهای یکدیگر آگاهی داشته و بر آن اساس عمل کنند؛ یعنی بر مبنای این آگاهی‌ها، از خود و روابطشان مراقبت کرده و با یکدیگر، همدلی و گفتگو داشته باشند. آشنایی با حقوق و تکالیف متقابل زن و شوهر، مانند تعهدات خاص و وظایف دیگری که نسبت به یکدیگر دارند و عمل به آنها به معنای حفظ و رعایت مرزهای زوجینی است، باعث می‌شود انتظارات و نیازهای همسران بر مبنای ویژگی‌های فطری‌شان تأمین شده و به همین علت، به رضایت زناشویی دست یابند. بر همین اساس می‌توان گفت خرد و صمیمیت، از طریق حفظ مرزهای زوجینی می‌تواند رضایت زناشویی را افزایش دهد.

بر اساس نتایج این تحقیق می‌توان گفت فعال‌سازی خرد و بهبود صمیمیت در زوجین با بهبود مرزهای زوجینی، باعث افزایش رضایتمندی زناشویی می‌شود. از آنجاکه خرد و صمیمیت و مرزهای زوجینی را می‌توان از طریق برنامه‌های آموزشی ارتقاء داد، برای افزایش رضایتمندی در سطح جامعه می‌توان از نتایج این تحقیق استفاده کرد.

فهرست منابع

الف) فارسی

کتاب

۱. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۴۱۳ق)، *من لایحضره الفقیه*، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
۲. باگاوزی، دنیس (۱۳۹۸ش)، *تکنیک‌های افزایش صمیمیت در زوج‌درمانی*، ترجمه: زهرا اندوز و حسن حمیدپور، تهران: ارجمند.
۳. پسندیده، عباس (۱۳۹۱ش)، *رضایت زناشویی*، قم: دار الحدیث.
۴. جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۸ش)، *مشاوره پیش از ازدواج: اصول، مبانی، راهبردهای عملی*، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۵. سالاری‌فر، محمدرضا (۱۴۰۰ش)، *مهارت‌های زناشویی با نگرش به منابع اسلامی*، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۶. فرجلو، آرزو؛ بهرامی، فاطمه و رعیت علی‌آبادی، فاطمه (۱۴۰۱ش)، *مهارت‌های زندگی زناشویی: تکنیک‌ها و روش‌های کاربردی*، تهران: نشر آکادمیک.
۷. کردنوقایی، رسول (۱۳۹۵ش)، *روان‌شناسی خرد*، تهران: ارجمند.
۸. گلاس، ویلیام و گلاس، کارلین (۱۳۹۹ش)، *ازدواج بدون شکست*، ترجمه: علی صاحبی، تهران: سایه سخن.
۹. گلدنبرگ، هربرت و گلدنبرگ، آپرین (۱۳۹۸ش)، *خانواده‌درمانی*، ترجمه: مهرداد فیروزبخش، تهران: مؤسسه خدمات فرهنگی رسا.
۱۰. محمدی ری‌شهری، محمد (۱۳۸۹ش)، *تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث*، ترجمه: حمیدرضا شیخی، قم: دار الحدیث.

مقاله

۱۱. احسانی، غلامعلی (۱۳۹۹ش)، «نقش تعدیل‌کننده خردورزی در رابطه بین کیفیت استفاده از فضای مجازی و مرزهای بیرونی»، *پژوهش‌های روان‌شناسی اسلامی*، سال سوم، ش ۵، ص ۴۱-۲۳.
۱۲. بشارت، محمدعلی (۱۳۹۱ش)، «رابطه ترس از صمیمیت و رضایت زناشویی در نمونه‌ای از زوجین ایرانی: نقش تعدیل‌کننده سبک‌های دلبستگی»، *دوفصلنامه مشاوره کاربردی*، دوره ۲، ش ۱، ص ۱-۱۸.
۱۳. تقییان، حسن و قاسمی مروج، مهدی (۱۳۹۹ش)، «پیش‌بینی تعهد زناشویی بر اساس تمایز یافتگی زوجین با نقش میانجی مرزهای زوجینی خانواده»، *پژوهش‌های روان‌شناسی اسلامی*، سال ۳، ش ۱، ص ۳۸-۲۱.
۱۴. جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۵ش)، «اثر خانواده درمانگری سیستمی معنوی بر رضایت زناشویی و کنش‌وری خانواده (الگوی مهر و قدرت)»، *پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده*، ش ۲۱، ص ۳۸-۹.
۱۵. جدیری، جعفر و جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۸۸ش)، «ساخت و اعتباریابی مقیاس رضامندی زناشویی اسلامی»، *روان‌شناسی و دین*، ش ۶، ص ۴۱-۷۰.

۱۶. جدیری، جعفر؛ جان‌بزرگی، مسعود و سید کاظم رسول‌زاده طباطبایی (۱۳۸۸ش)، «بررسی رابطه رضامندی زناشویی (بر اساس معیارهای دینی) با عوامل جمعیت‌شناختی، تحصیلات، طول مدت ازدواج، سن ازدواج و تفاوت سنی»، *روان‌شناسی و دین*، دوره ۲، ش ۵، ص ۴۹.
۱۷. دغاغله، فاطمه؛ عسگری، پرویز و حیدری، علیرضا (۱۳۹۱ش)، «رابطه بخشودگی، عشق، صمیمیت با رضایت زناشویی»، *یافته‌های نو در روان‌شناسی (روان‌شناسی اجتماعی)*، ش ۲۴، ص ۵۷-۶۹.
۱۸. شاهسوار، محبوبه و کچویی، فرزانه (۱۳۹۸ش)، «پیش‌بینی کارآمدی خانواده بر اساس مرزهای بیرونی خانواده و خردمندی زوجین»، *پژوهش‌های روان‌شناسی اسلامی*، سال ۲، ش ۲، ص ۳۵-۵۴.
۱۹. شهرستانی، ملیحه؛ دوستکام، محسن؛ رهباندار، حمید و مشهدی، علی (۱۳۹۱ش)، «پیش‌بینی رضایتمندی زناشویی از روی متغیرهای باورهای ارتباطی و صمیمیت زناشویی در زنان متقاضی طلاق و عادی شهر مشهد»، *زن و فرهنگ*، ش ۴، ص ۱۹-۴۱.
۲۰. صفائی‌راد، ایرج؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و افروز، غلامعلی (۱۳۹۸ش)، «بررسی الگوی ساختاری رابطه ویژگی‌های شخصیتی و خلاقیت با میانجیگری رضایت زناشویی، سازش یافتگی اجتماعی و سلامت روان»، *سلامت روان کودک*، دوره ۶، ش ۱، ص ۲۲۳-۲۳۸.
۲۱. صفوراوی پاریزی، محمدمهدی و فامیل دردشتی، احمدرضا (۱۴۰۱ش)، «نقش واسطه‌ای رضایت زناشویی در رابطه بین مرزهای خانواده و طلاق عاطفی»، *پژوهش‌نامه روان‌شناسی اسلامی*، دوره ۸، ش ۱۷، ص ۱۱۱-۱۲۹.
۲۲. مالکی، فاطمه؛ عابدی، محمدرضا و دیاریان، محمدمسعود (۱۳۹۵ش)، «پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی بر مبنای خرد و شادکامی در بین زنان شهر اصفهان»، *مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی*، دوره ۲، ش ۲، ص ۴۵-۴۷.
۲۳. متولی، رویا؛ بختیاری، مریم؛ علوی مجد، حمید و ازگلی، گیتی (۱۳۸۸ش)، «رضایتمندی از زندگی زناشویی و صمیمیت زوجین در زنان باردار شاغل و غیرشاغل شهر اردبیل»، *مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل*، ش ۳۴، ص ۳۱۵-۳۲۴.
۲۴. مرادی، گل‌نما؛ افشاری‌نیا، کریم و کاکابرایی، کیوان (۱۴۰۱ش)، «بررسی رابطه بین رضایت زناشویی با صمیمیت زناشویی با نقش میانجی حل مسئله اجتماعی»، *دوره ۱۲، ش ۱، فصلنامه خانواده و بهداشت*، ش ۳۲، ص ۱۱۲-۱۲۴.
۲۵. مردانی ولندانی، زهرا و جابر انصاری، شهین (۱۳۹۶ش)، «رابطه ابعاد سه‌گانه خرد با رضایت زناشویی»، *شمسین کنگره انجمن روان‌شناسی ایران*، ویژه‌نامه روان‌شناسی معاصر، ص ۱۵۹۱-۱۵۹۴.
۲۶. مهدی‌زاده، امیر (حمید) (۱۳۹۹ش)، «رابطه کیفیت استفاده از فضای مجازی و طلاق عاطفی با واسطه مرزهای خانواده و رضایت زناشویی»، *پژوهش‌های روان‌شناسی اسلامی*، دوره ۳، ش ۲، ص ۶۵-۸۴.
۲۷. میرخشتی، فرشته (۱۳۹۲ش)، «حریم خصوصی بین همسران: عرصه تاملات و تعارضات»، *جامعه پژوهشی فرهنگی*، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ش ۴، ص ۱۶۵-۱۸۴.
۲۸. هوشیاری، جعفر و صفوراوی پاریزی، محمدمهدی (۱۳۹۷ش)، «ارزیابی مرزهای خانواده در روان‌شناسی از نگاه قرآن و روایات»، *نشریه مطالعات علوم قرآن (جامعه المصطفی العالمیه)*، ش ۲، ص ۱۵۷-۱۷۷.

۲۹. هوشیاری، جعفر؛ صفورایی پاریزی، محمدمهدی؛ جزایری، سید حمید و تقیان، حسن (۱۴۰۰ش)، «ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه سنجش مرزهای روان‌شناختی خانواده بر اساس قرآن کریم»، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ش ۲۸، ص ۷-۲۹.
۳۰. هوشیاری، جعفر؛ صفورایی پاریزی، محمدمهدی؛ جزایری، سید حمید و تقیان، حسن (۱۳۹۹ش)، «مرزهای درونی خانواده از نگاه روان‌شناسی و قرآن»، *پژوهش‌های اسلامی زنان و خانواده*، ش ۲۰، ص ۹-۳۲.

پایان‌نامه

۳۱. فرهادیان، پریسا (۱۳۹۴ش)، «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر مبنای الگوهای ارتباطی و ابعاد صمیمیت»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
۳۲. کجویی، فرزانه (۱۴۰۰ش)، «پیش‌بینی خردمندی بر اساس خداآگاهی و خودمهارگری»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی هدی، قم.
۳۳. هوشمند، شادی (۱۳۹۱ش)، «بررسی رابطه خرده‌مقیاس‌های صمیمیت ازدواج با شاخص ازدواج موفق در زوجین شهرستان مراغه»، پایان‌نامه کارشناسی، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه.

ب) لاتین

1. Ardel, M. & Bruya, B. 2020. ThreeDimensional Wisdom And Perceived Stress Among College Students, "Journal Of Adult Development", 23(2). 125-142.
2. Ardel, M. 2003. Empirical assessment of a three-dimensional wisdom scale. *Research on Aging*, 25(3), 275-324
3. Ardel, M. 2008. Being Wise At Any Age. In S.J. Lopez (Ed.) , "Positive Psychology: Exploring The Best In People". Volume 1: Discovering Human Strengths (Pp. 81-108). Westport, CT: Praeger.
4. Ardel, M. 2011. Wisdom, Age, And Well-Being. In K. W. Schaie & S. L. Willis (Eds.), *Handbook Of The Psychology Of Aging*. AP: Academic Press
5. Ardel, M., & Oh, H. (2015). Correlates of Wisdom.
6. Benneer, D.G and Hill, P.C, baker encyclopedia of psychology and counseling
7. Birditt, K. S., Hope, S., Brown, E., & Orbuch, T. (2012). Developmental trajectories of marital happiness over 16 years. *Research in Human Development*, 9(2), 126-144.
8. Bradbury, T.N., Fincham, F.D. and Beach, S.R.H. (2000), Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and Family*, 62: 964-980.

9. Cathy Dandurand¹ & Marie-France Lafontaine¹ Staudinger, U. M., & Gluck, J. Intimacy and Couple Satisfaction: The Moderating Role of Romantic Attachment. 2011. Psychological Wisdom Research: Commonalities And Differences In A Growing Field. «*Annual Review Of Psychology*», 62, 215–241.
10. Durodoye BA. Factors of Marital Satisfaction among African American Couples and Nigerian Male/African American Female Couples. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 1997;28(1):71-80.
11. Gugerell. S. H. & Riffert. F. 2011 , On Defining “Wisdom”: Baltes, Ardelt, Ryan, And Whitehead, Interchange, Vol. 42/3, 225–259, DOI:10.1007/S10780-012-9158-7
12. Karney, B. R., & Bradbury, T. N. 2020. Research on Marital Satisfaction and Stability in the 2010s: Challenging Conventional Wisdom. *Journal of marriage and the family*, 82(1), 100–116.
13. Khalatbari, J. , Ghorbanshiroudi, S. , Azari, K. , Bazleh, N. , & Safaryazdi, N. (2013). The Relationship between Marital Satisfaction (Based on Religious Criteria) and Emotional Stability. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84 . doi: 1016/j.sbspro.2013.06.664
14. Mark, K. P. & Jozkowski, K. N. 2013, The Mediating Role of Sexual and Nonsexual Communication Between Relationship and Sexual Satisfaction in a Sample of College-Age Heterosexual Couples . *Journal of Sex & Marital Therapy*, 39(5), 410–427.
1. Michigan: baker books, 1999, P.714
15. Olson, D. H., Defrain, J., & Skogrand, L. 2013. *Marriages and families: Intimacy, diversity, and strengths* (8th ed.). McGraw-Hill
16. Ruiseil, I, 2005, Wisdom’s Role In Interactions Of Affects And Cognition, “*Studia Psychologica*”, V. 47, A. 277-Scale. *Research On Aging*, 25, 275-324
17. Safaei Rad I, Gholamali Lavasani M, Afrooz G. Investigating the structural pattern of relationship between personality characteristics and creativity by mediating role of marital satisfaction, social adjustment, and mental health. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2019; 6(1): 223-238.
18. Schnurman-Crook, A. M. 2001. Marital Quality in Dual-Career Couples; Impact of Role Overload and Coping Resources. Unpublished PhD Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University.
19. Staudinger, U. M., & Gluck, J. 2011. Psychological Wisdom Research: Commonalities And Differences In A Growing Field. «*Annual Review Of Psychology*», 62, 215–241.
20. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. 2013. *Using Multivariate Statistics* (6th Ed.). United States Of America: Pearson Education, Inc.
21. Tavakol, Z., Nikbakht Nasrabadi, A., Behboodi Moghadam, Z., Salehiniya, H., & Rezaei, E. 2017. A Review of the Factors Associated with Marital Satisfaction. *Galen Medical Journal*, 6(3), 197-207.
22. Thao Le, 2011. “Life Satisfaction, Openness Value, Self-Transcendence, and Wisdom,” *Journal of Happiness Studies*, Springer, vol. 12(2), pages 171-182, April.